

szürrealizmussal. A szürrealista mozgalom egyik alapítója Chagall is hasonlóképpen járt el, kinek festői meg-látásai az orosz népművészetben gyökereznek. Így alakult Csohány ösztönös belső látása, képeinek bizonyos titokzatos felidéző képessége, látomá-sossága, ezt teszi művészetét ilyen sa-játossá.

Sokat illusztrál, azt is mondhatnánk, mindig ezt teszi, s hogy mégis kevés könyv jelenik meg Csohány illusztrá-

cióival, arról könyvkiadókink tehetnek és tetteiket nemcsak ők bánják majd, hanem mi is.

Hasznos volt kirándulása a kerámia területére is.

Mindig előrelép művészetében. Er-ről tanúskodnak a IV. Országos Mis-kolci Grafikai Biennáléra legutóbb ké-szített új lapjai is. Csohány Kálmán grafikusművész még nagyon sok meg-lepetést tartogat számunkra, az em-beri mondanivaló magaslatára emelke-dett művészetével.

KOVÁTS BÉLA

HONISMERETI TÁBOR NAGYBÁTONYBAN

Körülöttünk, a nógrádi palócföld mai székhelyén új, korszerű külsőt ölt egy száz év előtt még kis községnek számító város, melyet szenet termelő, építő és gyáripárt űző elmék és kezek száz-ezrei emeltek fel valamikori jelentékte-lenségéből. A kívülálló szemlélő azt hihetné, hogy ebben a régi helyén új várost teremtő nagy igyekezetben nem futja erőinkből a múlt, a történelem értékeinek mentésére, megőrzésére. Pe-dig ennél sokkal többre törekszünk és többet is teszünk. Figyelemreméltó, or-szágos kihatású, hagyományteremtő kezdeményezések bontanak zászlót Sal-gótarján gyorsan növekvő és ledöntésre szánt falai között.

1965 tavasza megérlelte a Magyar Történelmi Társulat nógrádi csoportja létrejöttének feltételeit. Ez a megye hi-

vatásos és amatőr történészeit össze-fogó társadalmi szervezet a megye akkor alig kétéves múltja visszatekintő honis-mereti mozgalmából sarjadt, és ma a ma-gyar vidék egyik legtevékenyebb, legna-gyobb taglétszámú társulati csoport-jaként tartják számon. Ugyanez év kora őszén, a Salgótarjáni Honismereti Napok idején a mi körünkben ültek össze megbeszélésre a hazai falukróni-ka-írók. Ezt a tanácskozást úgy jegyez-ték fel a honismereti mozgalom törté-netében, mint, amely megalapozta hely-történetírásunk legfrissebb hajtásának, a jövő történetírása számára nagyszerű forrásul szolgáló falukrónikaírásnak jövőjét.

A tavalyi nyárvég újabb Salgótarján-ból eredő kezdeményezés megszületé-sét hozta. Innen indult az úttörők

„A Vörös Zászló Hőseinek Útján” elnevezésű mozgalma, mely az elmúlt egy esztendő alatt szép sikereket mondhat magáénak.

Az idei tavasz első napjaiban mintegy száz kiváló magyar üzemtörténész jelenlétében Salgótarjánban tartotta vándorgyűlését a 100. évében járó Magyar Történelmi Társulat. A vándorgyűlés nálunk történt megrendezése az akkor alig két éve alakult helyi csoport munkájának elismerése volt. E széles szakmai körök által nagy érdeklődéssel kísért tudományos ülésorozatot végén kimondták a Társulat üzemtörténeti tagozatának megalakulását. Az új szervezet hivatott a hazai üzemek és gyárak nevezetes kerek évforduló körűl mostanában kibontakozó üzemtörténeti gyűjtő és feldolgozó munka összefogására, egységes szakmai irányítására.

A napjaink falutörténetét művelő krónikáírók, a vörös zászló hőseinek útján járó úttörők és az üzemtörténészek után július első felében a magyar ifjúsági honismereti szakkörök legjobb középiskolás és szakmunkás tanuló tagjai jöttek össze közel két hétre a salgótarjáni szénmedence alakuló új központjában, Nagybátonyban. Az alkalom, amely honismereti mozgalmunk utánpótlásának javát ide összehozta, az I. Országos Honismereti Tábor megrendezése volt. Mielőtt a hazai ifjúsági táborozások történetében legelső honismereti tábor munkájának vázlatos értékelésére kísérletet tennénk, az összefüggések tisztázása, de a történeti hűség kedvéért is, röviden összegezzük az 1967. július 3-i megnyitó előzményeit.

A Nógrád tavalyi utolsó, 1966. december 31-i számában „Nógrádiak a diákok első országos honismereti tanácskozásán” címmel rövid hír jelent meg az ez év január 4—5-én Kalocsán megrendezett ifjúsági honismereti konferenciáról. A hír legfontosabb mon-

data ez: „A nógrádi küldöttség két javaslatot terjeszt a kalocsai konferencia elé: vállaljon a KISZ védnökséget a honismereti mozgalom legfontosabb feladata, a krónikaírás felett és rendezzen a KISZ a nyári munkatáborokhoz hasonlóan honismereti táborokat is. Az idézett kis cikk nemcsak tartalmával, hanem azzal is nagy feltűnést keltett Kalocsán, hogy minden más fórumot megelőzve adta hírül a hazai sajtóban az első ifjúsági honismereti tanácskozás összehívását. Az, hogy a tartalmas, programot adó közleményt jól időzítettük, szinte az első perctől kezdve kezdeményező szerepet biztosított a tanácskozás nógrádi résztvevőinek, akik Veszprém, Vas és Bács—Kiskun megye szakköri tagjaival együtt alkottak egy munkacsoportot. Küldötteink két eredeti javaslatából a záróülésig három lett. Azzal toldottuk meg azokat, — idézem a beterjesztett javaslat szövegét —, hogy: „a honismereti szakkörök vegyék fel a kapcsolatot meggyük élő politikai, gazdasági és kulturális területen tevékenykedő, kiemelkedő szülőtteivel, holt nagyjaink után pedig kutassanak és állítsanak táblát emléküknek.”

A tanácskozás résztvevői körében a három nógrádi javaslat osztatlan helyeslést, őszinte lelkesedést váltott ki. Ezt látva a konferencia felnőtt résztvevői, elsősorban a KISZ Központi Bizottságának képviselői, szinte azon nyomban megkezdték a honismereti tábor előkészítését. A munkába hamarosan bekapcsolódott a KISZ Nógrád megyei Bizottsága is. Az eredeti elképzelés csak annyiban módosult, hogy nem Salgótarján, hanem Nagybátony lett a tábor színhelye. A feladat, hogy az ifjú táborozók ismerjék meg és gyűjtsék össze a Salgótarján vidéki szénbányászat tárgyi és szellemi anyagát, különös tekintettel a forradalmi mozgalom emlékeire, nagyon

időszerűnek bizonyult, mert az ilyen gyakorlati munka a hazafias nevelés legjobb eszköze. A tábor megnyitásához a Művelődésügyi Minisztérium, a Munkaügyi Minisztérium, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a Bányai Dolgozók Szakszervezete, a Nógrádi Szénbányák és a Nógrád megyei Tanács VB. Művelődésügyi Osztályának nagy erkölcsi és anyagi áldozatvállalása teremtett alapot. Pothornik József, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a Nógrádi Szénbányák igazgatója a tábor fővédnökeként állandóan figyelemmel kísérte és tanácsaival látta el a tábor szervezőit: az általa kiküldött szakembereket, a KISZ Nógrád megyei Bizottságának szervezési feladatokkal megbízott munkatársait és a szakmai előkészítést végző muzeológusokat. Néhány hónap alatt kialakultak a tábor programjának körvonalai, megterveztük, hogy milyen szakcsoportokat szervezünk. Ezek élére kiváló fiatal muzeológusokat, tanárokat, mérnököket kértünk fel, a vezetőhelyettesi munka végzésére a budapesti és debreceni egyetem tanárjelölteket küldött ki. A szakmai tanácsadók között számos országos tudományos intézmény képviselője kapott helyet. A tábor vendéglátó gazdája a nagybányai 209. sz. Szakmunkásképző Intézet nagy körültekintéssel készítette elő a tábor helyét. Se szeri, se száma azoknak az intézkedéseknek, melyeket a tábor munkájának eredményes és zavartalan menete érdekében tettünk. Íme néhány példa ezek közül: a Balassai Bálint Megyei Könyvtár és a Munkásmozgalmi Múzeum helytörténeti könyveiből kis kézikönyvtárat állítottunk össze, megszerveztük egy stencilezett tábori újság megjelentetésének feltételeit, az intézet fotolaboratóriumát berendeztük a fiatalok számára, a Megyei József Attila Művelődési Ház, a helyi Bányász Művelődési Ház és a

hatvani honvédség segítségével pedig a táborozók szabadidős programját és szórakozását biztosítottuk.

A felkészülési időszak eseményekben gazdag krónikájából felidézzük, hogy B. Haypál Ildikó a KISZ Központi Bizottsága Középiskolai és Szakmunkástanuló Osztályának munkatársa, a tábor kiszemelt parancsnoka erején felül, beteggyából is részt kért a szervezés irányításából. A munkánkat megnehezítő körülmények sorából meg kell említenünk a táborozók heterogén jellegét, ez abból fakadt, hogy több megyében felületesen választották ki a tanulókat. A kétnapos jól átgondolt szakmai előadás-sorozat és a szakcsoportvezetők erőfeszítései ugyan lényegesen javították a helyzetet, a felkészültségbeli nagy különbségek kiigénylítése azonban hosszabb időt igényelt volna.

A tábor által gyűjtött bányásztörténeti, tárgyi és szellemi anyag rendszerezése még most folyik, de már jól látható, hogy a honismereti tábor 98 fiatalja jelentős értékekkel gazdagította a Nógrád megyei Munkásmozgalmi Múzeum gyűjteményét. Ami talán még becsebb a tábor eredményei közül, 59 résztvevő dolgozattal kíván szerepelni az pályázaton, melynek meghirdetését a gyűjtött anyagra alapozva vettük tervbe. Ez az érdeklődés azért is különösen értékes, mert a pályázni szándékozók jórésze most találkozott először a honismereti munkával. Hogy a tábor a nevelés, és pedig a hazafias nevelés szempontjából milyen sokat jelentett, azt bizonyítják a táborozók pozitív írásos és szóbeli megnyilatkozásai, különösen azok a köszönőlevelek, melyek azóta is állandóan érkeznek a rendezők és az adatközlők címére. A sajtó, a rádió és a televízió visszhang ugyancsak figyelemreméltó. Különösen örömteli az a tény, hogy a tábor bezárása után, a Salgótarján for-

radalmi és haladó hagyományairól készített tv-filmben azon melegében helyet kapott az általunk 1967. július 9-én felavatott eresztvényi emlékmű, melyet a szén felfedezőinek emlékére állítottunk az esemény 200. évfordulóján és az a Baglyasalján felavatott emléktábla is, melyet Targos Istvánnak, az 1884. március 24-i magyarországi első csendőrsortűz áldozatának tiszteletére helyeztünk el. Az ifjú táborozók szerte az országban láthatták a televízió képernyőjén munkájuk eredményét és jogos büszkeséggel mesélhették hozzátartozóiknak, hogy e nevezetes emlékhelyek létesítésében ők is tevékenyen részt vettek. Joggal szolgál örömről az is, hogy a fiatalok között nemcsak laráti, hanem szakmai kapcsolatok szárai is szövődtek. Ezek jövőbeli kihatása ugyanúgy felbecsülhetetlen, mint ahogy a résztvevőknek vidékünk-höz, a szülőföld egy darabjához való eleven kapcsolódása is szép ígéretek tartogat. Már tudunk olyan alakulokban levő budapesti ifjúsági honismereti körökről, melynek szervezője a táborban szerzett kellemes és hasznos élményei alapján a kör első kirándulását Salgótarján vidékére tervezi.

Nem soroljuk tovább érveinket a honismereti tábor méltatására pusztán csak azt mondjuk el még, és ez is becsületére válik az első ifjúsági honismereti tábornak, hogy a táborozók felírták az általuk elindított stafétabottra a második honismereti tábor helyét, idejét és célját. Ez olvasható rajta: „Magyarország, 1968, a 100 éves MÁV, a magyar vasútügy tárgyi és szellemi emlékeinek gyűjtése.” A terv helyeslésre talált a KISZ Központi Bizottságának a tábor záró ünnepségén megjelent képviselőinél is. Ez nekünk nőgrádiaknak külön is öröm, mert az idén 100 éves salgótarjáni vasút volt a MÁV első vonala, s ez a szál is összekapcsolja majd az első honismereti tábort

a másodikkal, melynek szép és kerekedő programja már most egy külön tanulmányt érdemelne.

A téli kalocsai ifjúsági honismereti konferencián elhangzott nőgrádi javaslatok életrevalóságát a nagybátonyi tábor bebizonyította, mert a tábor krónikájának vezetése közben sok fiatal kapott kedvet, első indítást a krónikaírásához. Ezek a lányok és fiúk lesznek azok, akik majd tettekre váltják a KISZ-nek a krónikaírás feletti védnökségét. Második javaslatunk a honismereti tábor sok szép eredményében öltött testet, a harmadikat meg azoknak az emlékhelyeknek a felavatása váltotta valóra, melyeknek tábláin a megörökített neveken és eseményeken kívül ez is olvasható: Honismereti tábor 1967. Évek, évtizedek múltán is, ha majd az országban már sok ilyen aláírású tábla lesz, jogos büszkeséget érezhetünk affőltt, hogy az első kettőt mi állítottuk Salgótarján vidékén a megörökítettek és a honismereti munka dicséretére.

KOVÁCS JÁNOS

